

Отримано: 17 травня 2018 р.

Прорецензовано: 26 травня 2018 р.

Прийнято до друку: 02 червня 2018 р.

e-mail: fisunenkon@gmail.com

DOI: 10.25264/2311-5149-2018-9(37)-25-30

Фісуненко Н. О. Аналіз попиту та пропозиції на ринку інвестиційних ресурсів. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»: науковий журнал. Острог: Вид-во НаУОА, червень 2018. № 9(37). С. 25–30.

УДК: 330.3

JEL-класифікація: E – 20

Фісуненко Надія Олександрівна,

аспірант кафедри міжнародних економічних відносин,
Університет митної справи та фінансів

АНАЛІЗ ПОПИТУ ТА ПРОПОЗИЦІЇ НА РИНКУ ІНВЕСТИЦІЙНИХ РЕСУРСІВ

Статтю присвячено дослідженню ринку інвестиційних ресурсів у галузі будівництва. Запропоновано проведення аналізу ринку інвестиційних ресурсів за головними його елементами (попитом і пропозицією) та за основними видами інвестиційних ресурсів, а саме: матеріально-речовими, фінансовими, трудовими, науковими й інноваційними ресурсами. Розглянуто і досліджено в динаміці основні показники, що характеризують попит і пропозицію на ринку. Встановлено основні проблеми, вирішення яких забезпечить безперервність суспільного відтворення і формування цілісної економічної системи, що дасть змогу оцінити ефективність функціонування ринку та передбачити перспективи його розвитку.

Ключові слова: інвестиційні ресурси, попит, пропозиція, показники, галузь, будівництво, ринок.

Фісуненко Надежда Александровна,

аспірант кафедры международных экономических отношений,
Университет таможенного дела и финансов

АНАЛИЗ СПРОСА И ПРЕДЛОЖЕНИЯ НА РЫНКЕ ИНВЕСТИЦИОННЫХ РЕСУРСОВ

Статья посвящена исследованию рынка инвестиционных ресурсов в отрасли строительство. Предложено проведение анализа рынка инвестиционных ресурсов по главным его элементам (спросу и предложению) и по основным видам инвестиционных ресурсов, а именно: материально-вещественным, финансовым, трудовым, научным и инновационным ресурсам. Рассмотрены и исследованы в динамике основные показатели, характеризующие спрос и предложение на рынке. Установлены основные проблемы, решение которых обеспечит непрерывность общественного воспроизводства и формирование целостной экономической системы, что позволит оценить эффективность функционирования рынка и предусмотреть перспективы его развития.

Ключевые слова: инвестиционные ресурсы, спрос, предложение, показатели, отрасль, строительство, рынок.

Nadia Fisunenکو,

Post-graduate student at the Department of International Economic Relations
University of Customs and Finance

THE ANALYSIS OF DEMAND AND PROPOSALS IN THE INVESTMENT RESOURCES MARKET

The article is devoted to the research of the investment resources market in the construction industry. The author proposes to analyse the investment resources market basing on its main elements (demand and supply) and on the main types of investment resources, namely: material, financial, labor, scientific and innovative investment resources. The main indicators characterizing the supply and demand in the market are examined and observed in the dynamics. The solution of the main problems defined in the research will ensure continuity of social reproduction and the formation of an integrated economic system, which will allow to assess the effectiveness of the market functioning and foresee prospects for its development.

Key words: investment resources, demand, supply, indicators, industry, building, market.

Постановка проблеми. Україна безперервно працює над власною інвестиційною привабливістю як для вітчизняного, так і для іноземного інвестора. І тому з метою підтримки статусу, сформовано, щороку переглянуто й удосконалено Інвестиційний паспорт країни та її регіонів, у якому проаналізовано інвестиційну привабливість одних і непривабливість інших. Відповідно до такого документу, пріоритетними галузями економіки, визначеними експертами для інвестування, є: аграрне виробництво, машинобудування і металообробка, будівництво та харчова промисловість. Вкладення коштів у розвиток галузі будівництва сприятиме розвитку національної економіки, формуванню інвестиційного середовища та, зокрема ринку інвестиційних ресурсів галузі будівництва.

Ринок інвестиційних ресурсів у галузі будівництва є складною, динамічною відкритою системою на галузевому рівні економічних і правових відносин, на формування якої впливає ряд умов і факторів. Одним із найважливіших факторів є соціально-економічне становище країни, що характеризується наявністю та станом основних виробничих ресурсів (людського капіталу, основного капіталу й оборотного). Соціально-економічне становище можна досліджувати як ринкове середовище з системою внутрішніх і зовнішніх чинників, що впливають на формування й використання ресурсного потенціалу, а інвестиційні ресурси та послуги є невід'ємною частиною ресурсного потенціалу.

Останнім часом загальне економічне становище у країні (інфляція; нестабільність національної валюти; кредитнеспроможність, нестійкість банківської сфери й інші проблеми) стримують розвиток ринку інвестиційних ресурсів.

Водночас здійснення інвестиційного процесу в економіці можливе тільки за наявності достатнього для функціонування інвестиційної сфери обсягу інвестиційних ресурсів; існування економічних суб'єктів, здатних забезпечити інвестиційний процес у необхідних масштабах, а також дієвого механізму трансформації інвестиційних ресурсів у об'єкти інвестиційної діяльності. Інвестиційна політика держави повинна забезпечувати позитивний дію на всі вищезазначені умови, а активізація інвестиційної діяльності є не лише основною умовою виведення галузі будівництва з глибокої кризи, але й фактором її подальшого розвитку при залученні великомасштабних інвестиційних ресурсів. Усе це обумовило вибір теми статті, розкриває її актуальність і визначає загальну мету наукової роботи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню особливостей формування попиту та пропозиції на інвестиційні ресурси з боку суб'єктів господарювання присвячено праці вітчизняних дослідників, зокрема: І. М. Кобушко, К. Ю. Соколюк, К. О. Басенко.

У своїх дослідженнях І. М. Кобушко [1, с. 212–236] приділяє увагу оцінці та прогнозування параметрів кон'юнктури інвестиційного ринку України, а саме: науково-методичним засадам оцінювання пропозиції на інвестиційному ринку, моделюванню попиту, моделюванню рівноваги на інвестиційному ринку.

К. Ю. Соколюк [2, с. 249–251] присвячує свої праці аналізу попиту та пропозиції на ринку інвестиційних ресурсів в аграрному секторі економіки.

К. О. Басенко [3, с. 37–38] вважає, що сучасна модель формування та реалізації інвестиційних ресурсів у досліджуваній галузі (будівництво) національної економіки є регресивною, бо на них впливають основні аспекти: брак конкретних механізмів реалізації та невизначеність джерел фінансування пріоритетних для національної економіки інвестиційних проєктів; незбалансованість законодавчої бази, що регулює інвестиційну діяльність в Україні загалом і в галузі будівництва зокрема; інформаційна закритість і брак єдиної бази даних щодо функціонування будівельних підприємств галузі.

Однак, як свідчить аналіз літературних джерел і практика, недостатньо уваги приділено аналізу попиту та пропозиції на ринку інвестиційних ресурсів у галузі будівництва.

Метою і завданням дослідження є проведення аналізу попиту та пропозиції на ринку інвестиційних ресурсів у галузі будівництва, для виявлення недоліків, змін і їх тенденції, що дозволить надалі оцінити його сформованість.

Виклад основного матеріалу. Попит на ринку інвестиційних ресурсів у галузі будівництва є потребою суб'єктів господарювання в інвестиційних ресурсах (засобах і предметах виробництва), кваліфікованій робочій силі, підприємницькій ініціативі, тобто умовно їх можна сформулювати наявними платоспроможними потребами підприємств галузі в засобах і предметах праці. А пропозицію формують виробники всіх наявних і потенційних інвестиційних ресурсів, зокрема й іноземного походження, які залучаються або можуть бути залучені в процес інвестування.

Наявність основних фондів, що виступають як основний капітал (матеріально-речовий ресурс) і як вагомий потенціал галузі, станом на сьогодні та необхідністю (в новому будівництві, реконструкції, реставрації, капітальному ремонті, впорядкуванні об'єктів містобудування, розширенні та технічному переоснащенні підприємств та їх модернізації) у майбутньому, визначає економічні передумови подальшого розвитку галузі будівництво.

У попередніх дослідженнях уже запропоновано показники, що характеризують попит та пропозицію на ринку інвестиційних ресурсів в галузі будівництво, тому до матеріально-речових ресурсів рекомендовано віднести: обсяг основних засобів в економіці України, введення в дію основних засобів, введення в дію основних засобів в галузь будівництво, обсяги реалізованої продукції та послуг – як пропозицію, а ступінь зносу основних засобів, інвестиції в основний капітал, інвестиції в основний капітал по галузі будівництво та обсяг виконаних будівельних робіт – як попит.

На думку автора, особливу увагу слід приділити показникам обсягу інвестицій в основний капітал, інвестицій в основний капітал по галузі будівництво (попит) й обсяги, введення в дію основних засобів, введення в дію основних засобів у галузі будівництво, як пропозицію.

Досліджуючи динаміку вкладання інвестицій в основний капітал (далі – ІОК), на рис. 1 зафіксовано, що обсяги ІОК як в економіку країни, так і в галузь будівництво, мають мінливі показники, але з нега-

тивною динамікою. Тобто обсяги витрат на нове будівництво, реконструкцію, розширення та технічне переоснащення дієвих підприємств (усіх видів економічної діяльності) та в будівництві зростають, а обсяги введених у дію основних засобів у галузі, що відображає наявність матеріально-речових ресурсів, знижуються, тобто обсяги залучення або оновлення основних засобів зменшуються.

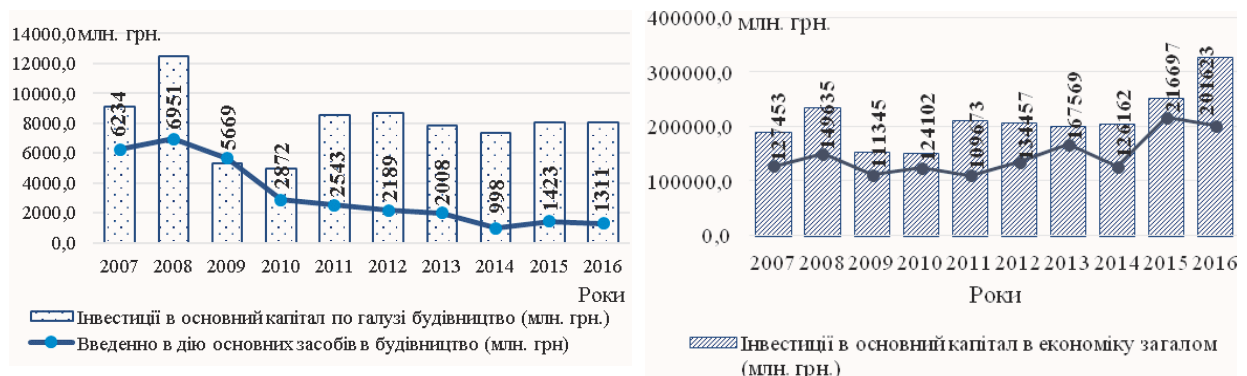

Рис. 1. Попит та пропозиція матеріально-речових ресурсів на ринку інвестиційних ресурсів у галузі будівництва [4]

Проведений аналіз показників свідчить, що попит перевищує пропозицію, тому терміново необхідно збільшити обсяги інвестиційних ресурсів для залучення матеріально-речових ресурсів.

Досліджуючи обсяг виконаних будівельних робіт (попит) на ринку інвестиційних ресурсів у галузі будівництва й обсяг реалізованої продукції, виявлено таке: діяльність будівельних підприємств, які виконують роботи з будівництва, ремонту, розширення, реконструкцію та технічне переоснащення підприємств (враховуючи вартість робіт), починаючи з 2015 року поступово збільшується і про це свідчить рис. 2.

Рис. 2. Співвідношення обсягів виконаних будівельних робіт до обсягів реалізованої продукції в будівництві за період 2007–2017 рр. [4]

Обсяг реалізованої продукції, тобто активність суб'єктів господарювання у процесі інвестування, також має позитивну динаміку. Як свідчать спостереження, реалізовано будівельної продукції більше ніж виконано будівельних робіт.

Отже, на ринку інвестиційних ресурсів достатній рівень пропозиції, але попит низький, тому необхідно активізувати суб'єктів господарювання до розширення, реконструкції, а саме головне – до технічного переоснащення своїх підприємств.

Для аналізу попиту та пропозиції трудових ресурсів на ринку інвестиційних ресурсів у галузі будівництва запропоновано використовувати показники: кількість підприємств як загалом по країні, так і в галузі будівництва, потреба роботодавців у працівниках (попит) і кількість найманих працівників загалом по країні та галузі, рівень зареєстрованих безробітних і загальний рівень безробіття (пропозиція).

На думку автора, увагу слід приділити аналізу рівня зареєстрованих безробітних, як пропозиції, наявності потенційних трудових ресурсів і загальному рівню безробіття. Встановлено, що в разі зниження кількості зареєстрованих безробітних загальний рівень безробіття зростає (таблиця 1). Представлені статистичні дані суперечать логіці, але у зв'язку з тим, що потреба роботодавців у працівниках на рівні галузі зменшується, то можливо причиною високого рівня безробіття є зменшення потреби у працівниках.

Таблиця 1

Динаміка потреб роботодавців у працівниках у галузі будівництва за 2007–2017 рр.

Показник	Роки										
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Потреба роботодавців у працівниках у галузі будівництва (тис. осіб)	16,7	6,6	3,2	3,8	3,5	2,2	2,5	1,3	1,0	1,8	3,2
Рівень зареєстрованих безробітних (тис. осіб)	903,5	756,1	660,3	876,2	542,8	564,0	608,4	415,5	490,8	390,8	354,4
Загальний рівень безробіття по Україні (у %)	6,4	6,4	8,8	8,1	7,9	7,5	7,2	9,35	9,1	9,3	9,7

Узагальнюючи аналіз трудових ресурсів на ринку інвестиційних ресурсів у галузі будівництва, встановлено, що в роботодавців є попит на кваліфікованих працівників галузі, тому необхідно залучати та вкладати інвестиційні ресурси в людський капітал як основу розвитку галузі.

Для аналізу попиту та пропозиції на наукові й інноваційні ресурси запропоновано використовувати показники: обсяг витрат фінансування наукових і науково-технічних робіт; обсяг фінансування інноваційної діяльності – як пропозицію на ринку інвестиційних ресурсів у галузі будівництва й обсяг витрат на фінансування наукових розробок організацій власними силами – як попит.

Аналіз пропозиції інноваційних ресурсів, що характеризується показником обсягу фінансування інноваційної діяльності (рис. 3), демонструє, що загальний обсяг фінансування у період із 2011–2014 рр. знижувався, у 2015 році зростає, але не досягає рівня 2011 року. У 2016–2017 рр. така динаміка знову має несприятливу картину.

Показник обсягів інвестицій в нематеріальні активи, який характеризує попит, має динаміку поступового зростання до 2013 року, у 2015 році обсяги стрімко зростають у 2,5 рази (щодо попереднього року). Але вже у 2016 році відбувається їх скорочення на 6559,9 млн грн, а у 2017 році показник знизився до рівня 2011 року.

Отже, дослідженням показано, що, незважаючи на позитивну динаміку фінансування інноваційної діяльності загалом по Україні, в галузі будівництва з кожним роком стає все менше і менше розробок і винаходів, це може свідчити про низький рівень інноваційного розвитку галузі та її незатребуваність.

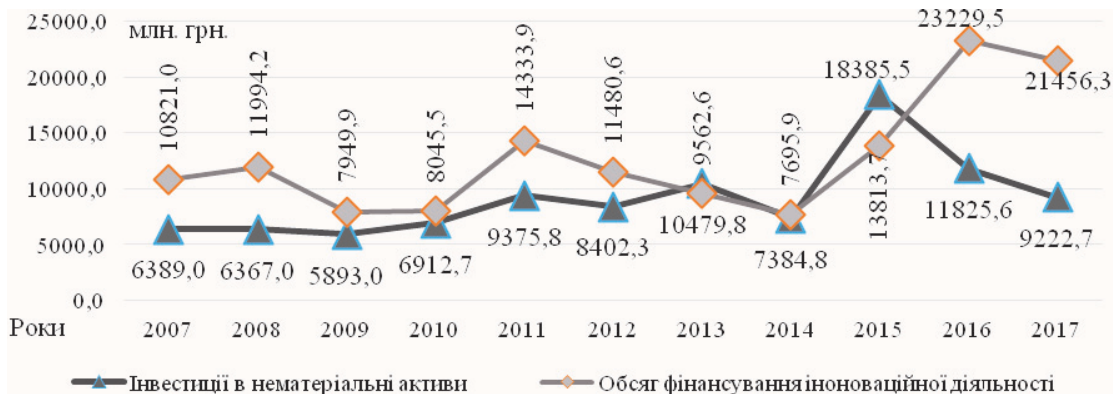

Рис. 2.3. Динаміка обсягів фінансування інноваційної діяльності й обсяги інвестицій у нематеріальні активи за 2007–2017 рр. [4]

Розглядаючи попит і пропозицію фінансових ресурсів на ринку інвестиційних ресурсів у галузі будівництва, запропоновано використовувати показники: капітальні інвестиції в галузь будівництво, фінансовий результат до оподаткування підприємств галузі будівництво, рівень рентабельності діяльності в галузі будівництво, обсяги кредитів і відсоткова ставка по кредитах (попит), доходи, витрати, заощадження населення, валове заощадження, індекс споживчих цін, обсяги депозитів, ставка по депозитам, офіційний курс гривні щодо долара США, ставка НБУ й обсяги прямих іноземних інвестицій у галузь, які характеризують пропозицію.

Серед цих показників слід виділити показники валового заощадження (потенційні вільні заощадження) як пропозицію фінансових інвестиційних ресурсів, якими володіють: нефінансові корпорації; фінансові корпорації; сектор загального державного управління; домашні господарства; не комерційні організації, що обслуговують домашні господарства; послуги фінансових посередників. Тобто всі групи власників заощаджень: домогосподарств, підприємств і держави.

Дослідженням валових заощаджень (рис. 4), встановлено, що в період 2007–2016 рр., показник має поступове зростання. Особливе збільшення заощаджень почалося у 2015 році і склало 334873,0 млн грн,

у 2016 році показник збільшився на 122607,0 млн грн, і становить найвищий рівень за весь досліджуваний період. У 2017 році ситуація кардинально змінюється на негативну, значення валових заощаджень досягає рівня 2009 року та 2013 року. Зниження складає 287985 млн грн (62,65%), порівняно з показниками 2016 року. Отже, в економіці України відбувається різке зниження купівельної спроможності домогосподарств, підприємств і держави.

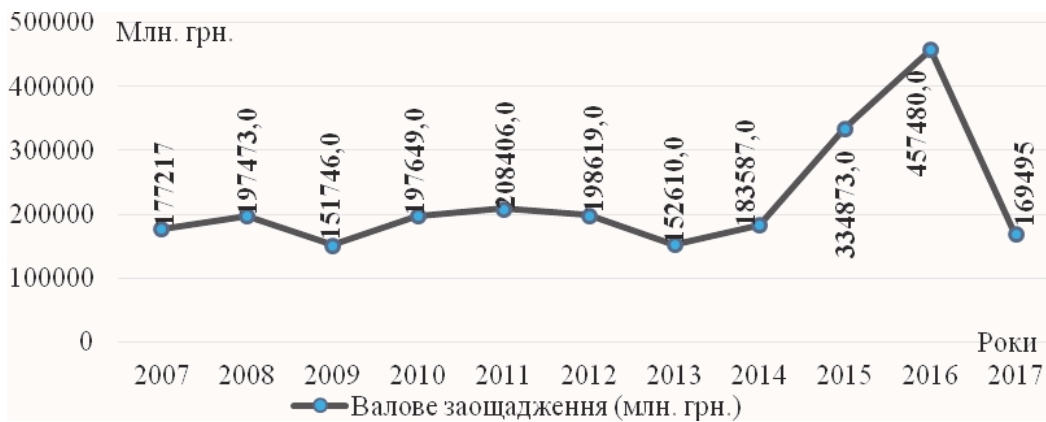

Рис. 4. Динаміка валових заощаджень у період 2007-2017 рр. [4]

Вивчаючи динаміку показників і співвідношення обсягів капітальних інвестицій у галузь будівництва (попит), а також обсягів прямих іноземних інвестицій, як пропозицію, на ринку інвестиційних ресурсів, виявлено, що капітальні інвестиції в галузь будівництва з 2007 по 2011 роки знижуються (2007 рік – 48457,8 млн грн, 2011 рік – 31990,8 млн грн), в наступні роки, враховуючи 2017 рік, показник має позитивну динаміку, за винятком 2014 року, коли спостерігають їх не значне зменшення (рис. 2.24).

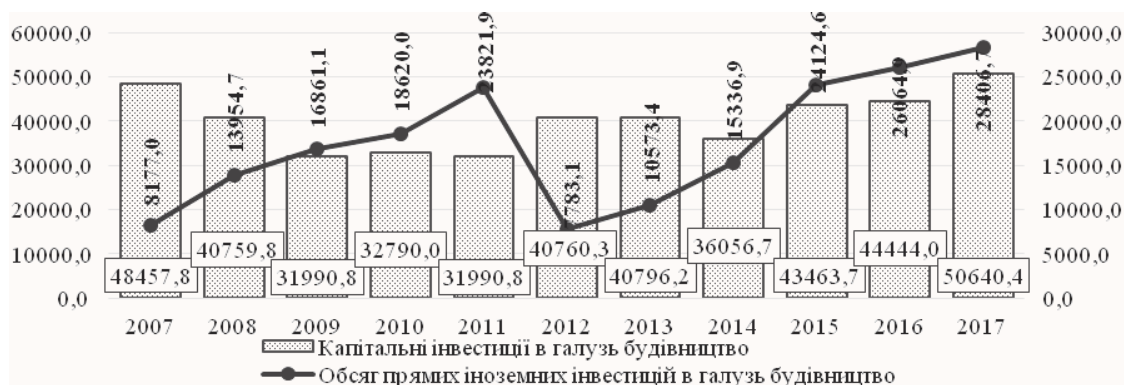

Рис. 5 Співвідношення капітальних інвестицій і обсягів прямих іноземних інвестицій у галузь будівництва (млн грн) за період із 2007–2017 рр. [4]

Обсяги прямих іноземних інвестицій в галузь будівництва, навпаки, у період із 2007 по 2011 роки мали позитивну динаміку росту (2007 рік – 8177,0 млн грн, 2011 рік – 23821,9 млн грн), а у 2012 році спостерігали різке зниження показника на 67,3%. Однак у період із 2013 і на кінець досліджуваного періоду показник має позитивну динаміку росту.

Отже, можна стверджувати, що на ринку є і постійно зростає попит на капітальні інвестиції, але пропозиція на фінансові інвестиційні ресурси занижена, тобто дефіцит пропозиції створює попит.

Висновки. Досліджуючи попит і пропозицію інвестиційних ресурсів, а також послуг на ринку інвестиційних ресурсів у галузі будівництва, можна стверджувати, що, незважаючи на фінансові обмеження (низький рівень пропозиції іноземних інвестицій, низький рівень валових заощаджень і нестачу робочої сили (зниження кількості найманих працівників), на ринку є попит на основні засоби, як основні матеріально-речові ресурси, у зв'язку з високим рівнем зносу, попит на наукові розробки, попит на капітальні інвестиції, попит на фінансування бізнесу, який необхідно задовольнити залученням усіх сукупних наявних на ринку інвестиційних ресурсів і послуг, забезпечуючи безперервність суспільного відтворення і формування цілісної економічної системи, що дасть змогу оцінити ефективність функціонування ринку та передбачити перспективи його розвитку.

Література:

1. Кобушко І. М. Стратегія розвитку інвестиційного ринку: теоретичні засади та вітчизняні реалії : монографія І. М. Кобушко. – Суми: Сумський держ. університет, 2012. – 517 с.
2. Соколюк К. Ю. Основні напрямки розвитку ринку інвестиційних ресурсів аграрно-промислового комплексу. Актуальні питання сучасної аграрної науки: Праці міжнар. наук.-практ. конф. (м. Умань, 15–16 листопада 2013 р.). Умань, 2013. С. 249–251.
3. Басенко К.О. Пріоритетні напрямки удосконалення інвестиційної політики в будівельній галузі в контексті соціально-економічного розвитку України. Науковий вісник ЧДІЕУ. 2014. № 2 (22). С. 37–38.
4. Державна служба статистики України URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.